

УДК 343. 1

Сергій Миколайович ІСИЧКО,

викладач кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, старший радник юстиції

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНИХ ЗАСАД ОЧНОЇ СТАВКИ

У системі слідчих (розшукових) дій очна ставка посідає одне з чільних місць. Однак на сьогодні немає однозначного розуміння її сутності, залишається актуальною проблема розробки технологій проведення очної ставки з метою отримання або перевірки інформації від осіб, обізнаних із обставинами кримінального правопорушення, незалежно від процесуального становища особи.

У чинному Кримінальному процесуальному кодексі України очна ставка не виокремлюється як самостійна слідча дія – у главі 20 «Слідчі (розшукові) дії» у ст. 224 «Допит» лише стисло зазначається, що: «Слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях». При цьому дуже побіжно визначається сам порядок проведення очної ставки: «На початку такого допиту встановлюється, чи знають викликані особи одна одну і в яких стосунках вони перебувають між собою. Свідки попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за давання завідомо неправдивих показань, а потерпілі – за давання завідомо неправдивих показань. Викликаним особам по черзі пропонується дати показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводиться допит, після чого слідчим, прокурором можуть бути поставлені запитання. Особи, які беруть участь у допиті, їх захисники чи представники мають право ставити одна одній запитання, що стосуються предмета допиту» (1).

Чинне кримінально-процесуальне законодавство розглядає очну ставку як різновид допиту, така ж думка стверджується у багатьох наукових коментарях та підручниках. Ми ж схильні підтримати позицію академіка Академії правових наук України В. Є. Коновалової щодо очної ставки як самостійної слідчої дії, яка має передбачати свої специфічні логічні та психологічні засади (2, с. 123).

На нашу думку, проблема правового аспекту регламентування очної ставки передбачає вирішення таких питань:

1. Виявлення та конкретизацію сукупності умов, за яких у процесі розслідування проведення очної ставки є обов'язковим або доцільним. Це можуть бути:

- певні тактичні міркування, метою яких є досягнення бажаних змін в поведінці, показах, співпраці учасників процесу зі слідством;

- необхідність усунути у показах учасників процесу протиріччя, які можуть заважати досягненню об'єктивності або повноті розслідування обставин правопорушення, визначені ролі окремих осіб.

2. Виявлення та конкретизацію сукупності обставин, які накладають обмеження або повністю виключають можливість проведення очної ставки. Гіпотетично до таких обставин можна віднести:

- загрозу безпеці одному або обом учасникам процесу;
- психічний стан або вік допитуваних осіб, які унеможливають проведення очної ставки;
- усну або письмову відмову від участі в очній ставці.

3. Конкретизацію визначення самих понять «протиріччя», «розбіжність», «неузгодженість» в показах та критеріїв їх оцінки.

4. Доповнення ст. 224 КПК України, адже, наприклад, крім з'ясування причин розбіжностей у свідченнях допитуваних, перед очною ставкою можуть стояти й інші задачі.

5. Загальної регламентації процедури очної ставки: допустимих і не допустимих прийомів її проведення.

6. Особливості проведення очної ставки з іноземними громадянами за участі перекладача.

На жаль, можна констатувати певні проблеми, які мають місце при проведенні очної ставки в практиці правоохоронних органів. Серед них можна виділити такі:

- уникнення слідчими проведення очної ставки у зв'язку зі складнощами підготовки до неї та відповідальністю за її результати;
- побоювання слідчих, що результати очної ставки можуть зруйнувати раніше зібрану доказову базу;
- невміння слідчих забезпечувати необхідну морально-емоційну «партитуру» очної ставки;
- помилки у виборі тактик проведення очної ставки, невиправдана їх одноманітність.

Отож, очна ставка є досить складною слідчою дією, її слід розглядати як допит по черзі в присутності один одного двох і більше допитаних раніше осіб щодо одних і тих же обставин справи з метою усунення наявних істотних протиріч і встановлення істини по справі.

У зв'язку зі специфікою очної ставки та її можливостями належного розкриття злочинів доцільно у Кримінальному процесуальному кодексі України виділити її як самостійну слідчу дію, конкретизувати її процесуальну суть.

Список бібліографічних посилань:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. /База даних «Законодавство України» ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення 1. 04. 2019 р.)

2. Коновалова В. Е. Тактика производства очной ставки. // Ученые записки Харьковского юридического института. – Харьков, 1955. – Вып. 6. С. 152.